

Centraal Planbureau

CPB Notitie | 16 februari 2017

Bezettingsnormen voor de verpleeghuiszorg

CPB Notitie

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T 088 9846000
I www.cpb.nl

Contactpersoon
Esther Mot, Kasper Stuit

Datum: 16 februari 2017

Betreft: Bezettingsnormen voor de verpleeghuiszorg

Deze notitie geeft toelichting op de CPB-berekening van de intensiveringen die nodig zijn om een bezettingsnorm in de verpleeghuiszorg te halen van twee gekwalificeerde medewerkers op een groep van acht bewoners. De maatregel waarmee is gerekend, houdt in dat er dagelijks gedurende de dag- en avonduren (16 van de 24 uur) twee gekwalificeerde medewerkers werkzaam zijn op een groep van acht bewoners. Deze maatregel geldt voor de zorgzwaartepakketten verpleging en verzorging (VV) vanaf niveau 4.¹ Er is met twee varianten van deze maatregel gerekend:

1. Bezettingsnorm zorg: alleen medewerkers met een zorgkwalificatie (zorghulpverleners, verzorgenden Individuele Gezondheidszorg (IG), verpleegkundigen MBO en verpleegkundigen HBO) tellen mee;
2. Bezettingsnorm zorg en welzijn: ook activiteitenbegeleiders met een creatieve, sociaal-culturele of maatschappelijke kwalificatie tellen mee.

Bovendien is berekend welke structurele intensivering nodig is om de bezetting in de nacht te verhogen voor enkele waarden van die bezetting.

Achtergrond

Op het ogenblik geldt er geen verplichte norm voor de personeelsbezetting per groep van gebruikers van verpleeghuiszorg. De afgelopen periode is er veel discussie geweest over de personeelsomvang en -samenstelling in de verpleeghuiszorg.² Een van de besproken opties is om (al dan niet tijdelijk) een norm te hanteren van minimaal twee bevoegde en bekwame zorgmedewerkers op een groep van maximaal acht personen. Vergelijking van een dergelijke norm met de situatie bij ongewijzigd beleid geeft een indruk van de benodigde intensivering om zo'n norm te halen. Uitgaande van de hieronder beschreven veronderstellingen kan de gemiddelde bezetting overdag bij ongewijzigd beleid in 2021 worden berekend. Deze is ongeveer

---

¹ Mensen met nieuwe indicaties voor een lager niveau komen niet meer in aanmerking voor intramurale zorg uit de Wlz.

² Zie onder andere het manifest 'Scherp op ouderenzorg' van 25 oktober 2016.

1,3 medewerkers per groep van acht bewoners voor de bezettingsnorm zorg en ongeveer 1,5 voor de bezettingsnorm zorg en welzijn.

Partijen in de verpleeghuiszorg konden het niet eens worden over een nieuwe kwaliteitsstandaard. Het Zorginstituut Nederland geeft daarom in een nieuwsbericht van 5 oktober 2016 aan dat het zijn doorzettingsmacht inzet en de regie neemt op de verdere ontwikkeling van het Kwaliteitskader en de Leidraad Personeelssamenstelling Verpleeghuiszorg.³ Op 13 januari 2017 is het Kwaliteitskader Verpleegzorg vastgesteld door het Zorginstituut Nederland, inclusief een hoofdstuk over de personeelssamenstelling. Hierin wordt geen landelijke kwantitatieve norm geformuleerd voor de bezetting.

Uitvoering

De maatregel is juridisch en technisch uitvoerbaar. De benodigde uitbreiding van het aantal gekwalificeerde medewerkers in de verpleeghuiszorg zal tijd kosten. Er is mee gerekend dat vanaf 2019 een extra toename van 10.000 voltijdsmedewerkers per jaar haalbaar is. De bezettingsnorm zorg kan onder die veronderstelling in 2023 worden bereikt en de bezettingsnorm zorg en welzijn in 2022.

Gedrags- en neveneffecten

De hogere bezetting in de verpleeghuiszorg heeft een aanzuigende werking: we rekenen ermee dat 2% meer mensen een indicatie voor de Wlz (Wet langdurige zorg) aanvraagt en 5% van de mensen extra hun indicatie gaat verzilveren.

Budgettaire effecten

Het effect van de bezettingsnormen is berekend in prijzen van 2017 onder de volgende veronderstellingen:

- Het aantal bewoners van verpleeg- en verzorgingshuizen en de werkgelegenheid in 2015 worden op basis van lopend beleid, demografische factoren en ruimte voor toenemen van kwaliteit in het basispad opgehoogd tot 2021. Verder wordt rekening gehouden met het feit dat mensen met nieuwe lichtere zorgindicaties niet meer in aanmerking komen voor intramurale zorg uit de Wlz (de extramuralisering van lage zorgzwaartepakketten, VV 1-3).
- Op jaarbasis kunnen gekwalificeerde zorgverleners van de niveaus 1 t/m 4 en activiteitenbegeleiders 75% van de uren besteden aan directe zorg. De overige 25% is gereserveerd voor vakantie, ziekte en indirecte werkzaamheden.
- Voltijdswerken houdt 36 uur per week in voor de medewerkers in verzorgings- en verpleeghuizen.
- De verhouding tussen de niveaus 1 t/m 5 binnen de groep medewerkers in de verzorgings- en verpleeghuizen blijft gelijk bij de nieuwe bezettingsnorm.

---

³ Zie <https://www.zorginstituutnederland.nl/werkagenda/nieuws/2016/10/05/zorginstituut-neemt-regie-over-op-kwaliteitskader-en-leidraad-personeelssamenstelling-verpleeghuiszorg>, geraadpleegd op 5 januari 2017.

- Er wordt voor beide bezettingsnormen gerekend met de gemiddelde loonsom in de Wlz, 54.000 euro in 2021. Dit bedrag bevat ook kosten voor onregelmatigheidstoelagen en werkgeverslasten zoals (pensioen-)premies.
- Bovenop de loonsom voor cliëntgebonden medewerkers wordt 15% overhead meegenomen.
- De bezetting in de nacht blijft onveranderd in de basisvarianten van de bezettingsnorm, waarbij wordt gerekend met een huidige bezetting van 0,25 medewerker per groep van acht bewoners.

De bezettingsnorm zorg vergt structureel een intensivering van 3,1 mld euro. Voor de bezettingsnorm zorg en welzijn bedraagt de structurele intensivering 2,3 mld euro. Deze laatste intensivering is lager, omdat meer medewerkers van verzorgings- en verpleeghuizen worden meegeteld bij het halen van de bezettingsnorm. Omdat uitbreiding van het aantal medewerkers tijd kost, is de maximale intensivering in 2021 voor zowel de bezettingsnorm zorg als de bezettingsnorm zorg en welzijn 1,9 mld euro.

Het is ook mogelijk om extra te intensiveren om een hogere bezetting in de nacht in de maatregel op te nemen. De bijbehorende structurele bedragen worden in onderstaande tabel weergegeven voor enkele waarden van de bezetting per groep van acht in de nacht.

Tabel 1   Structurele intensivering (mld euro)

Bezetting per groep in de nacht	Bezettingsnorm zorg	Bezettingsnorm zorg en welzijn
Onveranderd (0,25)	3,1	2,3
0,5	3,7	2,9
1	4,8	3,9
2	6,9	6,1

Alternatieve bezettingsnormen

Sommige politieke partijen willen de bezetting in de verpleeghuiszorg wel verhogen, maar niet via een algemene norm van twee gekwalificeerde medewerkers op een groep van acht bewoners. Zij hebben alternatieve ideeën ontwikkeld die lagere intensiveringen met zich meebrengen. Als partijen voor een alternatieve bezettingsnorm kiezen, is dit in de analyse opgenomen als een taakstellende bezettingsnorm die nog nader uitgewerkt zal worden. In dit geval wordt de intensivering, net zoals bij een volledige bezettingsnorm, voor een groter deel besteed aan een toename van de werkgelegenheid dan als er geen sprake is van een norm.⁴ Deze alternatieve (taakstellende) normen zijn niet doorgerekend.⁵

⁴ Bij een intensivering zonder norm zijn zorgaanbieders immers vrij om de middelen naar eigen inzicht te besteden.

⁵ Niet alle alternatieve normen waren gespecificeerd. Waar dit wel het geval was, was er geen tijd om deze alternatieven door te rekenen.

Om de bezettingsnorm zorg te halen is een structurele intensivering nodig van 3,1 mld euro. Het afzetten van intensiveringen voor alternatieve bezettingsnormen tegen dit bedrag geeft een eerste indruk van de mogelijkheden die zulke intensiveringen bieden. De toename van de gemiddelde bezetting is echter niet evenredig met de intensivering. Het valt niet te verwachten dat instellingen die boven de norm zitten, hun bezetting gaan verlagen bij het invoeren van een norm, terwijl instellingen die eronder zitten, wel de bezetting moeten verhogen.⁶

In paragraaf 2.2 van de publicatie Keuzes in Kaart 2018-2021 staat een overzicht van keuzes die politieke partijen hebben gemaakt over bezettingsnormen in de verpleeghuiszorg (zie <https://www.cpb.nl/publicatie/keuzes-in-kaart-2018-2021>). In hoofdstuk 14 van dezelfde publicatie (Bijlagen per partij) is een overzicht van de afzonderlijke maatregelen van partijen te vinden.

---

⁶ Bij een bezettingsnorm van twee per acht speelt dit probleem niet, omdat we ervan uitgaan dat er niet of nauwelijks instellingen zijn die die norm overtreffen.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (088) 984 60 00

info@cpb.nl | www.cpb.nl

Februari 2017